

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU38

Åtgärder mot missbruk av betalningssystemet

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till åtgärder som motverkar kriminella nätverks missbruk av betalningssystemet. Regeringens lagförslag innebär att clearingbolag, dvs. de företag som förmedlar betalningar mellan banker, ska vara skyldiga att övervaka transaktioner, lämna uppgifter om misstänkta transaktioner till banker och rapportera misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism till Polismyndigheten. I Sverige finns det ca 1 200 ombud för utländska betaltjänstleverantörer. Ombudens verksamhet – t.ex. penningöverföringar inom ramen för alternativa betalningssystem (s.k. hawala-verksamhet) – kan missbrukas av kriminella nätverk. Tillhandahållande av betaltjänster i Sverige genom ombud förutsätter att tillsynsmyndigheten i hemlandet registrerar ombudet. Genom förslagen förtydligas det att Finansinspektionen ska göra en parallell prövning av ombudens verksamhet i Sverige, inbegripet en lämplighetsprövning. Finansinspektionen har då tillgång till uppgifter i misstanke- och belastningsregistren.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:134 Åtgärder mot missbruk av betalningssystemet.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden.....5

 Åtgärder mot missbruk av betalningssystemet5

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....8

 Propositionen8

Bilaga 2

Regeringens lagförslag9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Åtgärder mot missbruk av betalningssystemet

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
2. lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster,
3. lag om ändring i lagen (2011:755) om elektroniska pengar,
4. lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism,
5. lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:134 punkterna 1–5.

Stockholm den 22 maj 2025

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Mikael Damberg (S), Oscar Sjöstedt (SD), Gunilla Carlsson (S), Dennis Dioukarev (SD), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Charlotte Quensel (SD), Eva Lindh (S), Ida Drougge (M), Ida Gabrielsson (V), Hans Eklind (KD), Martin Ådahl (C), Janine Alm Ericson (MP), Cecilia Rönn (L), Peder Björk (S) och Mattias Eriksson Falk (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2024/25:134 Åtgärder mot missbruk av betalningssystemet. I propositionen föreslår regeringen att clearingbolag, dvs. de företag som förmedlar betalningar mellan banker, ska vara skyldiga att övervaka transaktioner, lämna uppgifter om misstänkta transaktioner till banker och rapportera misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism till Polismyndigheten. I Sverige finns det ca 1 200 ombud för utländska betaltjänstleverantörer. Ombudens verksamhet – t.ex. penningöverföringar inom ramen för alternativa betalningssystem (s.k. hawala-verksamhet) – kan missbrukas av kriminella nätverk. Tillhandahållande av betaltjänster i Sverige genom ombud förutsätter att tillsynsmyndigheten i hemlandet registrerar ombudet. Genom förslagen förtydligas det att Finansinspektionen ska göra en parallell prövning av ombudens verksamhet i Sverige, inbegripet en lämplighetsprövning. Finansinspektionen har då tillgång till uppgifter i misstanke- och belastningsregistren.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2. Lagförslaget har granskats av Lagrådet. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2025.

Utskottets överväganden

Åtgärder mot missbruk av betalningssystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i lagen om värdepappersmarknaden, lagen om betaltjänster, lagen om elektroniska pengar och lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Propositionen

Bakgrund

I lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen) ställs krav på att verksamhetsutövare, t.ex. banker, ska se till att deras verksamhet inte missbrukas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Lagstiftningen genomför i svensk rätt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 (penningtvättsdirektivet).

Penningtvättslagen syftar till att förhindra att finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism (1 kap. 1 §). Lagen tillämpas på vissa fysiska och juridiska personer som har yrken eller bedriver verksamhet där det finns en särskild risk för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism (se 1 kap. 2 §). Till dessa s.k. verksamhetsutövare hör först och främst olika typer av finansiella företag. Bland de icke finansiella verksamhetsutövarna finns bl.a. fastighetsmäklare, spelbolag och revisorer.

En övervaknings- och rapporteringsskyldighet för clearingbolag ska införas

Ett clearingbolag ska i sin clearingverksamhet övervaka transaktioner mellan clearingdeltagare som är verksamhetsutövare. Syftet med övervakningen är att upptäcka transaktioner som kan antas ingå som led i penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Om det efter övervakning kan antas att transaktioner mellan clearingdeltagare som är verksamhetsutövare ingår som led i penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska clearingbolaget lämna uppgifter om transaktionerna till berörda clearingdeltagare.

Om det efter övervakning finns skäligen grund att misstänka penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom annars härrör från brottslig handling, ska uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på detta utan dröjsmål rapporteras till Polismyndigheten.

Polismyndigheten ska ge lämplig återkoppling till clearingbolag

Polismyndigheten ska i de fall det är möjligt ge lämplig återkoppling till clearingbolag om effektiviteten och uppföljningen av rapporterna.

Tystnadsplikt och bemyndigande

Ett clearingbolag ska inte obehörigen för någon utomstående få röja att uppgifter har lämnats till clearingdeltagare eller Polismyndigheten. Detsamma ska gälla den som är verksam hos ett sådant företag.

Besked om att personuppgifter behandlas inom ramen för övervaknings- och rapporteringsskyldigheten ska inte få lämnas ut av clearingbolaget till den registrerade och ska inte obehörigen få röjas av någon som är verksam hos ett clearingbolag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur rapportering till Polismyndigheten ska göras.

Personuppgiftsbehandling

Förslagen är enligt regeringens bedömning förenliga med EU:s dataskyddsförordning och grundlagsskyddet mot betydande intrång i den personliga integriteten.

Finansinspektionens roll vid prövningar av utländska företagsverksamhet i Sverige

Regeringen föreslår att det ska förtydligas att Finansinspektionen ska göra en parallell prövning vid underrättelser om utländska företags verksamhet i Sverige. Det ska också förtydligas att om de planerade tjänsterna ska tillhandahållas genom ett ombud eller en filial, ska det av uppgifterna särskilt framgå

1. om Finansinspektionen har skälig anledning att anta att anlitandet av ombudet eller filialen kan öka risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och
2. om ombudet är lämpligt att tillhandahålla tjänsterna.

Regeringen anser att den personuppgiftsbehandling som kommer att ske inom ramen för förslaget är proportionerlig och förenlig med EU:s dataskyddsförordning.

Ikraftträdande

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2025.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:134 Åtgärder mot missbruk av betalningssystemet:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2011:755) om elektroniska pengar.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 § och 25 kap. 4 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §¹

I fråga om europabolag och europakooperativ som har ett sådant förvaltningssystem som avses i artiklarna 39–42 i rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag eller artiklarna 37–41 i rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar) ska det som sägs i följande bestämmelser i denna lag om styrelsen eller dess ledamöter tillämpas på tillsynsorganet eller dess ledamöter:

- 1 kap. 11 § om tystnadsplikt i fråga om värdepappersbolag,
- 1 kap. 13 § om meddelandeförbud,
- 3 kap. 1 § första stycket 5, – 3 kap. 1 § första stycket 5 och 12 kap. 2 § 4 och 19 kap. 3 § 4 om 12 kap. 2 § 4 om ledningsprövning, ledningsprövning,
- 9 kap. 45 § andra stycket 1 och femte stycket om kredit m.m. till styrelseledamot,
- 23 kap. 11 § om rätt för Finansinspektionen att sammankalla styrelsen och närvara vid sådant sammanträde och delta i överläggningarna, samt
- 25 kap. 4 § om återkallelse av tillstånd.

Av 16 § andra stycket och 22 § lagen (2004:575) om europabolag samt 21 § andra stycket och 26 § lagen (2006:595) om europakooperativ framgår att de i första stycket angivna bestämmelserna om styrelsen eller dess ledamöter ska tillämpas också på ett europabolags eller ett europakooperativs lednings- eller förvaltningsorgan eller dess ledamöter.

25 kap.

4 §²

Om någon som ingår i styrelsen för ett värdepappersbolag, en börs eller en leverantör av data-rapporteringstjänster som Finansinspektionen har tillsyn över eller är verkställande direktör inte uppfyller de krav som anges i 3 kap. 1 §

Om någon som ingår i styrelsen för ett värdepappersbolag, en börs eller en leverantör av data-rapporteringstjänster som Finansinspektionen har tillsyn över eller är verkställande direktör inte uppfyller de krav som anges i 3 kap. 1 §

¹ Senaste lydelse 2017:679.

² Senaste lydelse 2024:115.

första stycket 5, 12 kap. 2 § 4 och 19 kap. 3 § 4 och artikel 27f i förordningen om marknader för finansiella instrument, ska Finansinspektionen återkalla företagets tillstånd. Detta får dock göras bara om inspektionen först har beslutat att påtala för företaget att personen eller personerna inte uppfyller kraven och om denne eller dessa, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

första stycket 5 och 12 kap. 2 § 4 och artikel 27f i förordningen om marknader för finansiella instrument, ska Finansinspektionen återkalla företagets tillstånd. Detta får dock göras bara om inspektionen först har beslutat att påtala för företaget att personen eller personerna inte uppfyller kraven och om denne eller dessa, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

Första stycket gäller också om styrelsen i sin helhet inte uppfyller de krav som anges i 3 kap. 1 § 6 och 12 kap. 2 § 5 och artikel 27f i förordningen om marknader för finansiella instrument.

I stället för att återkalla tillståndet, får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får vara det. Inspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess företaget har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

Det som sägs i första och tredje styckena om verkställande direktör ska tillämpas även på en ställföreträdare för verkställande direktör.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:751) om betaltjänster

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 27 § lagen (2010:751) om betaltjänster ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap. 27 §¹

När Finansinspektionen har tagit emot en underrättelse från en myndighet i ett annat land inom EES om att ett utländskt företag avser att tillhandahålla betaltjänster i Sverige, ska inspektionen inom en månad lämna relevanta uppgifter till den behöriga myndigheten i det andra landet om det utländska företagets planerade tillhandahållande av betaltjänster här i landet. *Om betaltjänster ska tillhandahållas genom ett ombud eller en filial, ska det av underrättelsen framgå om Finansinspektionen har skälig anledning att anta att anlitandet av filialen eller ombudet kan öka risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism.*

När Finansinspektionen har tagit emot en underrättelse från en myndighet i ett annat land inom EES om att ett utländskt företag avser att tillhandahålla betaltjänster i Sverige ska inspektionen, *efter en bedömning av underrättelsen*, inom en månad lämna relevanta uppgifter till den behöriga myndigheten i det andra landet om det utländska företagets planerade tillhandahållande av betaltjänster här i landet.

Om de planerade betaltjänsterna ska tillhandahållas genom ett ombud eller en filial, ska det av uppgifterna särskilt framgå

1. om Finansinspektionen har skälig anledning att anta att anlitandet av ombudet eller filialen kan öka risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och

2. om ombudet är lämpligt att tillhandahålla betaltjänsterna.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2018:175.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:755) om elektroniska pengar

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 27 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

27 §¹

När Finansinspektionen har tagit emot en underrättelse från en myndighet i ett annat land inom EES om att ett utländskt företag avser att ge ut elektroniska pengar eller tillhandahålla betaltjänster i Sverige, ska inspektionen inom en månad lämna relevanta uppgifter till den behöriga myndigheten i det andra landet om det utländska företagets planerade tillhandahållande av tjänster här i landet. *Om tjänster ska tillhandahållas genom ett ombud eller en filial, ska det av underrättelsen framgå om Finansinspektionen har skälig anledning att anta att anlitaandet av filialen eller ombudet kan öka risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism.*

När Finansinspektionen har tagit emot en underrättelse från en myndighet i ett annat land inom EES om att ett utländskt företag avser att ge ut elektroniska pengar eller tillhandahålla betaltjänster i Sverige ska inspektionen, *efter en bedömning av underrättelsen*, inom en månad lämna relevanta uppgifter till den behöriga myndigheten i det andra landet om det utländska företagets planerade tillhandahållande av tjänster här i landet.

Om de planerade tjänsterna ska tillhandahållas genom ett ombud eller en filial, ska det av uppgifterna särskilt framgå

1. om Finansinspektionen har skälig anledning att anta att anlitaandet av ombudet eller filialen kan öka risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism, och
2. om ombudet är lämpligt att tillhandahålla tjänsterna.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

¹ Senaste lydelse 2018:176.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

dels att nuvarande 4 kap. 3 a § ska betecknas 4 kap. 3 b §,

dels att den nya 4 kap. 3 b §, 4 kap. 9 a § och 5 kap. 12 och 13 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 4 kap. 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

3 a §

Ett clearingbolag ska i sin clearingverksamhet övervaka transaktioner mellan clearingdeltagare som är verksamhetsutövare i syfte att upptäcka transaktioner som kan antas ingå som led i penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Om det kan antas att transaktioner mellan clearingdeltagare som är verksamhetsutövare ingår som led i penningtvätt eller finansiering av terrorism, ska clearingbolaget lämna uppgifter om transaktionerna till clearingdeltagarna.

Om det finns skälig grund att misstänka penningtvätt eller finansiering av terrorism eller att egendom annars härrör från brottslig handling, ska clearingbolaget utan dröjsmål rapportera uppgifter om alla omständigheter som kan tyda på detta till Polismyndigheten.

3 a §

Polismyndigheten ska i de fall det är möjligt ge lämplig återkoppling till verksamhetsutövarna om effektiviteten och uppföljningen av rapporter enligt 3 §.

3 b §⁵

Polismyndigheten ska i de fall det är möjligt ge lämplig återkoppling till

⁵ Senaste lydelse av tidigare 4 kap. 3 a § 2020:51.

1. verksamhetsutövare om effektiviteten och uppföljningen av rapporter enligt 3 §, och

2. clearingbolag om effektiviteten och uppföljningen av rapporter enligt 3 a §.

9 a §⁶

Ett clearingbolag eller den som tillhandahåller finansiell infrastruktur som avser omedelbara betalningar får inte för någon utomstående obehörigen röja att uppgifter har lämnats enligt 6 §. Detsamma gäller den som är verksam hos ett sådant företag.

Ett clearingbolag eller den som tillhandahåller finansiell infrastruktur som avser omedelbara betalningar får inte för någon utomstående obehörigen röja att uppgifter har lämnats enligt 3 a eller 6 §. Detsamma gäller den som är verksam hos ett sådant företag.

Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten enligt första stycket finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

5 kap.

12 §⁷

Besked om att personuppgifter behandlas enligt 4 kap. 6 § får inte lämnas ut till den registrerade av

Besked om att personuppgifter behandlas enligt 4 kap. 3 a eller 6 § får inte lämnas ut till den registrerade av

1. ett clearingbolag, eller
2. den som tillhandahåller finansiell infrastruktur som avser omedelbara betalningar.

13 §⁸

Uppgift om att personuppgifter behandlas enligt 4 kap. 6 § får inte obehörigen röjas av någon som är verksam hos

Uppgift om att personuppgifter behandlas enligt 4 kap. 3 a eller 6 § får inte obehörigen röjas av någon som är verksam hos

1. ett clearingbolag, eller
2. den som tillhandahåller finansiell infrastruktur som avser omedelbara betalningar.

Ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken ska inte följa för den som bryter mot förbudet i första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2025.

⁶ Senaste lydelse 2024:125.

⁷ Senaste lydelse 2024:125.

⁸ Senaste lydelse 2024:125.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (2025:000) om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 1 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i stället för lydelsen enligt lagen (2025:000) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2024/25:73 Föreslagen lydelse

8 kap.

1 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag för vissa speltjänster från tillämpning av lagen eller bestämmelser i den,

2. innehållet i och omfattningen av den allmänna riskbedömningen enligt 2 kap. 1 § och om faktorer som kan tyda på låg eller hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism,

3. undantag från kravet på dokumenterade riskbedömningar enligt 2 kap. 2 §,

4. riskklassificering av kunder enligt 2 kap. 3 §, inbegripet faktorer som kan tyda på låg eller hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism,

5. innehållet i och omfattningen av interna och gemensamma rutiner enligt 2 kap. 8 och 9 §§,

6. innehållet i rutiner för lämplighetsprövning enligt 2 kap. 13 §,

7. dokumentation av genomförda utbildningar och vilken information och utbildning som ska tillhandahållas anställda enligt 2 kap. 14 §,

8. nödvändiga åtgärder och rutiner enligt 2 kap. 15 § och 6 kap. 4 a §,

9. åtgärder för identitetskontroll enligt 3 kap. 7 och 8 §§,

10. vad som avses med förenklade åtgärder för kundkännedom och i vilka situationer som förenklade åtgärder är tillåtna enligt 3 kap. 15 §,

11. vad som avses med skärpta åtgärder för kundkännedom och i vilka situationer som skärpta åtgärder ska vidtas enligt 3 kap. 16 och 17 §§,

12. hur rapportering till Polis- 12. hur rapportering till Polis-
myndigheten ska göras enligt myndigheten ska göras enligt
4 kap. 3 §, 4 kap. 3 och 3 a §§,

13. hur uppgifter ska lämnas enligt 4 kap. 6 §,

14. system för uppgiftslämnning enligt 4 kap. 7 §,

15. bevarande av handlingar och uppgifter enligt 5 kap. 3 §,

16. förutsättningarna för förlängt bevarande av handlingar och uppgifter enligt 5 kap. 4 §,

17. innehållet i och omfattningen av rutiner för intern kontroll och modellriskhantering enligt 6 kap. 1 §,

18. kriterierna för när funktioner som avses i 6 kap. 2 § första stycket ska inrättas samt de krav som ska gälla i fråga om funktionernas organisation, befogenheter och oberoende,

19. organisation, kompetens, befogenheter, funktion och oberoende för den centrala kontaktpunkten enligt 6 kap. 3 §,

20. det särskilda rapporteringssystemet enligt 6 kap. 4 §, och

21. skyldighet för verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–13, 15–17, 19, 20 och 22–24 att periodiskt eller på begäran lämna uppgifter om sin verksamhet, sina kunder och andra förhållanden som är nödvändiga för att tillsynsmyndigheter ska kunna bedöma den risk som kan förknippas med de verksamhetsutövare som står under tillsyn.